

Municipal Committee, Amritsar v. Om Parkash (Koshal, J.)

ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ 5 ਦੇ ਤਿੰਨ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੱਦ ਤੱਕ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ 5 ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬੇਲੋੜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ (ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਰੋਕਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਉਸਨੇ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ 2,250 ਰੁਪਏ ਦੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸ ਲਾਭ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਕਟੌਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਸ ਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਆਪਣੀ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ 'ਤੇ ਗ੍ਰੈਚੁਟੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮੌਤ-ਕਮ-ਗ੍ਰੈਚੁਟੀ ਲਾਭ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਸ ਖਾਤੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਟੌਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ 5 ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੱਤਰ (ਅਨੇਕਚਰ K) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਰਕਾਰ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ, ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਲੋੜੀਂਦੀ ਰਿੱਟ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੂੰ 24 ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵਜੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਤੋਂ ਮੌਤ-ਕਮ-ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਗ੍ਰੈਚੁਟੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕੱਟੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗੀ। ਮਾਰਚ, 1962, ਅਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨ ਵੀ ਜੋ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਮੁਲਤਵੀ ਹੈ- ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਕੇ.ਐਸ

ਅਪੀਲੀ ਅਪਰਾਧੀ

ਐਚ. ਆਰ. ਸੋਢੀ ਅਤੇ ਏ. ਡੀ. ਕੋਸ਼ਲ ਜੇ. ਜੇ.

ਮਿਊਸੀਪਲ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, - ਅਪੀਲਕਰਤਾ।

ਬਨਾਮ

ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, - ਜਵਾਬਦੇਹ।

26 ਜੂਨ 1968 ਈ.

1966 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 392

ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ (1898 ਦਾ ਐਕਟ V) - S. 342 - ਅਧੀਨ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ - ਕੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਉਭਰਨ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ

ਸਿਰਫ ਸਬੂਤ—ਪ੍ਰੀਵੈਨਸ਼ਨ ਆਫ ਫੂਡ ਐਂਡ ਲੈਬਲਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ (1954 ਦਾ XXXVII)— ਐੱਸ. 13— ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸੈਂਟਰਲ ਫੂਡ ਲੈਬਰਟਰੀ, ਕਲਕੱਤਾ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਪ੍ਰਮਾਣ-ਪੱਤਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ—ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ —ਅਜਿਹਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ—ਕੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਉਭਰਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਭੌਤਿਕ ਸਬਿਤੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਰਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਰੋਤ ਅਜਿਹਾ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 342 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਬਿਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(ਪਰਾ 17)।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਇਸਤਰਾਸਾ ਸਬੂਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਇਹ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਥਾਂ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਹ ਪ੍ਰਮਾਣ-ਪੱਤਰ ਦੇਵੇ ਜੋ ਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਪਰਾ 26)।

1965 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਅਪੀਲ।

ਖੁਰਾਕ, ਮਿਲਾਵਟ ਰੋਕੂ ਐਕਟ, 1954 ਦੀ ਧਾਰਾ 16(1) (a) (i) ਦੇ ਤਹਿਤ ਚਾਰਜ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਰੂਪ ਚੰਦ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸੀ।

ਆਰ.ਕੇ.ਫਿੱਬਰ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਵੱਲੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਨਿਰਣਾ

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

ਕੇਸ਼ਲ, ਜੇ.—ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਉੱਤਰਦਾਤਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਇੱਕ ਘਿਓ ਡੀਲਰ, ਨੂੰ ਖੁਰਾਕ ਰੋਕਥਾਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 (1) (ਏ) (i) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

-ਮਿਲਾਵਟ ਐਕਟ, 1954, ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ, ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਦੁਆਰਾ 31 ਜੁਲਾਈ, 1965 ਨੂੰ, 20 ਜੂਨ, 1964 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਡੇਅਰੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਮਿਲਾਵਟੀ ਘਿਓ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਸੀ. ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। 1,500, ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ। ਸ਼੍ਰੀ ਐਚ ਕੇ ਮਹਿਤਾ, ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮਿਤੀ 4 ਸਤੰਬਰ, 1965, ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਭੇਜੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵੱਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 417 (3) ਦੇ ਅਧੀਨ।

(2) ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਖਿਪ ਵਿੱਚ, 3 ਬਿਸਤਰੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 2€ ਜੂਨ, 1964 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 10.30 ਵਜੇ, ਡਾ: ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ, ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਆਫ ਹੈਲਥ ਐਂਡ ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ 1) ਨੇ ਇੱਕ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਕੀ ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰੀ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸਨ। ਘੁਮਾਣ, ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ 1st ਕਲਾਸ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (PW 2), ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ, ਸੈਨੇਟਰੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਸ਼੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ੇਰੀ ਲਾਇ। ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਡੇਅਰੀ 'ਤੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ (ਡੀਡਬਲਿਊ 1) ਅਤੇ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ (ਡੀਡਬਲਿਊ 2) ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਡਾ: ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ., ਨੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਜਵਾਬਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੀ, ਜੋ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਖੇਡੇ ਗਏ ਘਿਓ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਲਈ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਡਾ: ਸੋਢੀ ਨੇ ਫਿਰ 450 ਗ੍ਰਾਮ ਘਿਓ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ 'ਤੇ ਖਰੀਦਿਆ। 3.60 ਜਿਸ ਲਈ ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, D.Ws. ਦੁਆਰਾ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਰਸੀਦ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ PB ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਘਿਓ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਬਰਾਬਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਫਿਲ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਤਿੰਨੋਂ ਫਿਲਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੇਬਲ, ਰੋਕਿਆ ਅਤੇ ਸੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਾਈਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਰਸੀਦ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀਸੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੂਜਾ ਪਬਲਿਕ ਐਨਾਲਿਸਟ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਡਾ. ਸੋਢੀ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਨਮੂਨੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪਬਲਿਕ ਐਨਾਲਿਸਟ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ (ਪੀ.ਐੱਫ.) ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣਗੇ: -

ਬੀ.ਆਰ.ਵੀ	.. 43.2 ਫੀਸਦੀ।
ਰੀਚਰਟ ਮੁੱਲ	.. 31.6 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ.
ਐੱਫ.ਏ.	.. 1.0 ਪੀਰ ਸੇਂਟ।

1 ਬੌਡੀਇਨ ਟੈਸਟ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਹੈ. ;

(3) ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਵਜੋਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਘਿਓ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਮਿਲਾਵਟ ਵਾਲਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਭਾਈਇਨ ਟੈਸਟ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਰਾਏ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਜਵਾਬਦੇਹ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(4) ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਿਵਾਸੀ ਪੈਂਡੈਂਟ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਨਮੂਨਾ ਉਸ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਟੈਂਡ ਲਿਆ ਕਿ ਡਾ: ਸੋਢੀ ਦੇ ਚਪੜਾਸੀ ਦੁਆਰਾ ਬਾਹਰੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਭਾਂਡੇ (ਬੱਤੀ) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਘਿਓ ਦੇ ਡੱਬੇ ਤੋਂ ਬੋਤਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕਿ ਘਿਓ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੱਤੀ ਵਿੱਚ ਗਰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਕਤ ਬੋਤਲਾਂ ਅਸੁੱਧ ਸਨ।

(5) ਡਾ. ਸੋਢੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ, ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਲਈ ਦੇ ਗਵਾਹ ਹੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਘਿਓ ਦੇ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚੋਂ ਘਿਓ ਨੂੰ ਬੋਤਲਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਬੱਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬੱਤੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਖੁਦ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬੋਤਲਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਘਿਓ ਨੂੰ ਗਰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(6)10 ਦਸੰਬਰ, 1964 ਨੂੰ ਡਾ. ਸੋਢੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਘੁੰਮਣ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 342 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੰਦਰਭ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ :

“ਸਵਾਲ 5: ਇਹ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜੀ ਸੀਲਬੰਦ ਬੋਤਲ ਪਬਲਿਕ ਐਨਾਲਿਸਟ, ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਘੀ ਦਾ ਬੌਡੀਇਨ ਟੈਸਟ ਨੈਗੇਟਿਵ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 2 (i) (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਿਲਾਵਟ ਹੈ। ਭੋਜਨ ਮਿਲਾਵਟ ਰੋਕੂ ਐਕਟ, 1954 ਦਾ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ?”

ਜਵਾਬ : ਇਹ ਗਲਤ ਹੈ।

ਸਵਾਲ 6: ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਹੋਰ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਹੈ?

ਜਵਾਬ : ਮੇਰੇ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚੋਂ ਘਿਓ ਇੱਕ ਬਾਤੀ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦਾ ਚਪੜਾਸੀ ਲਾਗਲੇ ਹੋਟਲ ਦੇ ਰੱਖਿਅਕ ਤੋਂ ਲਿਆਇਆ ਸੀ। ਘਿਓ ਗਰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ-

Municipal Committee, Amritsar v. Om Parkash (Koshal, J.)

ਉਹ ਬੱਤੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਬੋਤਲ ਅਤੇ ਸੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੋਤਲਾਂ ਵੀ ਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਸਵਾਲ 7: ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਰੱਖਿਆ ਪੈਦਾ ਕਰੋਗੇ? ਜਵਾਬ : ਹਾਂ।"

(7) ਵਿਰਸੇ ਵਿਰਸਾਗ ਸਿੰਘ ਡਬਲਯੂ (ਡੀਡਬਲਯੂ ਏ 1), ਅਤੇ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਡਬਲਯੂ (ਡੀਡਬਲਯੂ ਟੀ 2), ਲੀ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ, ਡੀਡਬਲਯੂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲਗਭਗ ਢਾਬੇ ਤੋਂ ਇੱਕ ਚਪੜਾਸੀ ਨੇ ਬੱਤੀ ਲਿਆਇਆ ਸੀ।

(8) ਦ) ਨੇ 19 ਫਰਵਰੀ 1965 ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੁਣੀਆਂ ਅਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਲਈ 30 ਮਾਰਚ, 1965 ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਘਿਓ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਵਾਲੀ ਬੋਤਲ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਲਈ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸੈਂਟਰਲ ਫੂਡ ਲੈਬੋਰਟਰੀ, ਕਲਕੱਤਾ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ। ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਬੋਤਲ ਕਲਕੱਤੇ ਜਾਣ ਦੌਰਾਨ ਲੀਕ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਤੀਜੀ ਬੋਤਲ, ਜੋ ਕਿ ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੋਤਲ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਅੱਧਾ ਨਮੂਨਾ 8 ਜੂਨ, 1965 ਨੂੰ ਉਕਤ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ 23 ਜੂਨ, 1965 ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਦੱਸਿਆ (ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਹੀਂ ਹੈ।) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣਾ:-

ਨਮੀ

40 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ 'ਤੇ ਬੁਟੀਰੋਰੈਕਟੋਮੀਟਰ ਰੀਡਿੰਗ।

ਰੀਚਾਰਟ ਮੁੱਲ

1.8 per cent.

ਓਲੀਏ ਐਸਿਡ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੁਫਤ ਫੈਟੀ ਐਸਿਡ

43.0 per cent.

ਸੀਸਮ ਦੇ ਤੇਲ ਲਈ ਬੌਡੋਇਨ ਟੈਸਟ

32.1 per cent

ਕਪਾਹ ਦੇ ਤੇਲ ਲਈ ਹੈਲਫਨ ਟੈਸਟ

1.9 per cent.

ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀ ਰਾਏ 'ਚ ਘਿਓ ਦਾ ਸੈਂਪਲ ਮਿਲਾਵਟੀ ਐਡ.

Negative.

(9) ਇਹ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 28 ਜੁਲਾਈ, 1965 ਨੂੰ 10 ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਦੋ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਤੀਜੀ ਬੋਤਲ ਵਿੱਚ ਘਿਓ ਦੇ ਬਾਕੀ ਅੱਧੇ ਨਮੂਨੇ ਨੂੰ ਕੈਮੀਕਲ ਐਗਜ਼ਾਮੀਨਰ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ। ਦੂਜੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀ ਜਾਂਚ <ਕਮਿਸ਼ਨ ਉੱਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

Negative.

(10) ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਸੈਟਰਲ ਫੂਡ ਲੈਬਾਰਟਰੀ, ਕਲਕੱਤਾ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਪ੍ਰਮਾਣ-ਪੱਤਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚੇ ਗਏ ਘਿਓ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਵਿੱਚ ਨਮੀ 9.3 ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਬਜਾਏ 1.8 ਫੀਸਦੀ ਸੀ। ਭੋਜਨ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਵਟ ਰੋਕੂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅੰਤਿਕਾ ਬੀ ਵਿੱਚ ਆਈਟਮ A. 11.14 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਤਮ ਅਨੁਮਤੀ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਭੋਜਨ ਮਿਲਾਵਟ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਸੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅੰਤਮ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਸਬੂਤ।

(11) ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੀ ਰਾਏ ਸੀ ਕਿ ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀਐਫ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 (3) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮਿਲਾਵਟ ਐਕਟ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਨਮੂਨੇ ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਗਈ ਨਮੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬਚਾਅ ਜੋ ਉਸਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀ ਕਮਿਸ਼ਨ 'ਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਦਵਾਨ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਯਕੀਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਲਕੱਤਾ ਨੂੰ ਭੋਜਿਆ ਗਿਆ ਨਮੂਨਾ ਇੱਕ ਸੀ। ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ-ਪੱਤਰ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਿੰਦੂਆਂ, ਅਰਥਾਤ, ਨਮੀ ਅਤੇ ਤਿਲ ਦੇ ਤੇਲ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ 'ਤੇ ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

(12) ਸ੍ਰੀ ਸ੍ਰੀ ਜੇ ਰੁਪੀਰਚੰਦ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸੈਟਰਲ ਫੂਡ ਲੈਬਾਰਟਰੀ, ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪੀ ਯੂਬਲਿਕ ਐਨਾਲਿਸਟ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਲਈ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਲਕੱਤਾ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਬਾਲਗ ਉਤਪੱਤੀ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1954 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 13 ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (3) ਅਤੇ (5) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਦਾ ਹੈ: -

"(3) ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੇਂਦਰੀ ਖੁਰਾਕ * ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰੇਗਾ।"

"(5) ਕੋਈ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਦੁਆਰਾ ਹਸਤਾਖਰਿਤ ਰਿਪੋਰਟ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਨੂੰ ਉਪ ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਅਧੀਨ ਰੱਦ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ - ਕੇਂਦਰੀ ਫੂਡ ਲੇਬੋਰਾਟਰੀ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 272 ਤੋਂ 276 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

"ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਫੂਡ ਲੈਬਾਰਟਰੀ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਅੰਤਮ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ।"

(13) ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਅੰਤਮ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਦੂਜਾ ਇਹ ਕਿ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਫਾਈਕੇਟ ਪੀ 'ਯੂਬਲਿਕ ਐਨਾਲਿਸਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਵੀ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜਨਤਕ

Municipal Committee, Amritsar v. Om Parkash (Koshal, J.)

ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇੱਲੀ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਬਨਾਮ ਜੈ ਦਿਆਲ (1) ਵਿੱਚ ਦੁਆ ਅਤੇ ਮਹਾਜਨ, ਜੇ.ਜੇ. ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਵਿੱਚ ਝਗੜੇ ਲਈ ਸਮਰਥਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ :-

"ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜੋ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਦੁਆਰਾ ਭੇਜੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਅਧੀਨ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੁਰ ਪੋਰਟਿੰਗ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਹੋਣ ਲਈ। ਕੇਂਦਰੀ ਖੁਰਾਕ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੋਈ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜੋ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਹਸਤਾਖਰਿਤ ਪ੍ਰਮਾਣ-ਪੱਤਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਅੰਤਮ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਸਕੀਮ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਖੁਰਾਕ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅੰਤਮ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਅਣਡਿੱਠ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜੇਕਰ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ o (f

(1) 1964 'PL*. 1016.

ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅੰਤਮ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਵਸਤੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨੁਕਸਦਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਲਈ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਭੋਜਨ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਵਟ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ - ਸਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਫਿਰ ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(14) ਇੱਲੀ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਬਨਾਮ ਘੀਸਾ ਰਾਮ (2) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਰੀਖਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ: -

"ਜੇਕਰ, ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ, ਕੋਈ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਇਸ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਬੇਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਖੁਰਾਕ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਦੇ.

* * * * * ◆ ◆

"ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਸੱਕਲਿੰਗ ਬਨਾਮ ਪਾਰਕਰ (3) ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਸਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ, ਪਰ, ਉੱਥੇ, ਵਿਕਰੇਤਾ ਕੋਲ ਰੱਖੇ ਨਮੂਨੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਵਸਥਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਸੀ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਕਰੇਤਾ ਬੀ.ਆਈ.ਐੱਸ. ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬਾਅਦ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਲਟ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ।

* * * * *

ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਚੰਗੇ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਖੁਰਾਕ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(15) ਇਹ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜੈ ਦਯਾਵਸ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਰਿਲਾਇੰਸ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ.ਕੇ. ਛਿੱਬਰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ, ਤਿੰਨ ਗੈਰ-ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(2) ਏਆਈਆਰ 1967 ਐਸਸੀ 970

(3) (1906) 1 KB 527.

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ, ਅਰਥਾਤ. ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ, ਜਲੰਧਰ ਸਿਟੀ ਬਨਾਮ ਨਰਜੰਨ ਦਾਸ (4), ਜੀ.ਡੀ. ਖੋਸਲਾ ਅਤੇ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਜੇ.ਜੇ., ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਦਾ ਸਟੇਟ (5), ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਜੇ., ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਦੇ) ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। (6), ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੀ. ਖੋਸਲਾ, ਜੇ. ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਸੈਟਰਲ ਫੂਡ ਲੈਬਰਟਰੀ, ਕਲਕੱਤਾ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਕਾਰਕ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਜੱਜਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਤਿੰਨ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ, ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ, ਅਸੀਂ ਸੋਚਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਭੋਜਨ ਮਿਲਾਵਟ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਉਪਬੰਧ, ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਤਾਕਤ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅੰਤਿਮ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

(16) ਸ਼੍ਰੀ ਰੂਪ ਚੰਦ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਟੋਰ ਦੇ ਸੀਆਰ 1 ਇਕੀਕੇਟ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਸਿੱਖਿਅਤ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸਨ। ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਫਾਈਕੇਟ ਦੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਗੈਰ-ਪੜਤਾਲ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 342 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ: -

„ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਸਮਝਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਅਤੇ, ਉਪਰੋਕਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਬੁਲਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸ ਤੋਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੇਸ 'ਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰੇਗਾ।“

(17) ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰੇ।

(4)	Crl.	A 292 o0	1958 ਦਾ ਫੈਸਲਾ 21 ਨਵੰਬਰ
		1958 ਨੂੰ ਹੋਇਆ।	
(5)	Crl.	1962 ਦਾ ਆਰ.	280, 25 ਜੁਲਾਈ, 1962
		ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।	
(6)	Crl.	ਆਰ. 679 ਆਫ	1965 ਨੇ 8 ਦਸੰਬਰ, 1965
		ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।	

ਉਸ ਦੇ ਬਚਾਅ ਵਿਚ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਹੋਰ ਪੜਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਥਿਤੀ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿਵੇਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ

Municipal Committee, Amritsar v. Om Parkash (Koshal, J.)

ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਸਤਰਾਸਾ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪੜਾਅ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਬੁਲਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਡਾਇਰੈਕਟ ਟੋਰ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਜੋ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਸਤਰਾਸਾ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਬਹਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਦੇਰ ਨਾਲ ਇੱਕ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇੱਕ ਸਰਾਪ ਦੀ ਜਾਂਚ 'ਤੇ, ਦਲੀਲ - ਆਕਰਸ਼ਕ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਵੇਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਫਿਰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਸਥਾਪਿਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਲਝਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਉਭਰਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਭੌਤਿਕ ਸਥਿਤੀ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਰਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਤਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜੇਕਰ ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਵਕੀਲ, ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ.ਕੇ. ਛਿੱਬਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਦਯੋਗ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਦਾ ਹੀ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵਾਂਗੇ।

(18) ਸਮਰਾਟ ਬਨਾਮ ਐਲਜੀਤ ਲਾਈ ਬਹਾਦੁਰ (7), ਹੈਂਡਰਸਨ ਅਤੇ ਸੇਨ ਨੇ ਦੇਖਿਆ :

“ਧਾਰਾ 342 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਂਚ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਦਾ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੱਜ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹਾਲਾਤ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੈ

(7) ਏਆਈਆਰ 1940 ਕੈਲ. 378.

ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣਾ। ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਲ ਕਈ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਰਾਤ 8 ਤੋਂ 9 ਵਜੇ ਸਕੂਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਗਿਆ।

(19) ਬੁਸੀ ਬਿਸਵਾਲ ਬਨਾਮ ਨਹਯਾਤਰਮਾਲਿਨੀ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (8) ਵਿੱਚ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 342 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ :

ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਅਦਾਲਤ ਜਿੰਨੀ ਵਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਧਾਰਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਬੇਕਸੂਰ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬੋਲੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੋਵੇ

(20) ਕਾਮਿਆ (9) ਵਿੱਚ ਜਗਨਮੋਹਨ ਰੈੱਡੀ ਅਤੇ ਰੰਗਨਾਧਾਮ ਚੇਟੀ, ਜੇ.ਜੇ. ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਰੀਖਣ ਹਨ-

“ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧਕ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, - ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨ ਵਾਲੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗਾ। ”

(21) ਹੇਤ ਸਿੰਘ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਭਾਰਤ ਰਾਜ (10) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ-

“ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਹੋਰ ਟਿੱਪਣੀ ਹੈ। ਸੈਸ਼ਨ * ਜੱਜ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਨੇ * ਨੂੰ ਮਹੱਤਵ ਦਿੱਤਾ ਹੈ

(8) ਏਆਈਆਰ 1954 ਉੜੀਸਾ 65.

(9) ATR 1960 AP 490

(10) ਏਆਈਆਰ 1953 ਐਸਸੀ 468

| ■ - ' ' |

ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਫਰਾਰ ਹਨ, ਪਰ ਕੇਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਰ ਉਹ ਤੱਥ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ”

ਅਤੇ ਫਿਰ ਮਰਦੰਦਰ ਬਨਾਮ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਸਟੇਟ (11) ਵਿੱਚ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ:-

“ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਐਸ. 342, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਸ ਡਯੂਰ ਕੋਡ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਰਲ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਘਰ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਇੱਕ ਪਦਾਰਥਕ ਨੁਕਤਾ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ, ਜੇ ਉਹ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬਰੀ ਨਾ ਹੁੰਦੇ।”

(22) ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦੱਸੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਦੇਵੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਓ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਵਿੱਚ ਨਮੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਹੈ। 1.8 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਕੇਸ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਸ਼ ਰੂਪ ਚੰਦ ਵੱਲੋਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜ਼ਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 342 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਬਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ ਜੋ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ। ਹਾਲਾਂਕਿ, "ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਧਾਰਾ 342 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ-

"ਕੋਈ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।"

(23) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਬਿਤੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ

(11) ਏ.ਜੇ.ਆਰ. 1955 SC 792

ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਏ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਅੱਲ੍ਹਾ ਡੀਟੋ ਬਨਾਮ ਬਾਦਸ਼ਾਹ (12) ਅਤੇ ਨਿਜਾਮੁਦੀਨ ਮੀਆਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਅਬਦੁਲਹੀ ਮੀਆ (13) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹਾਂ। .

(24) ਸਿੱਧ ਅਥਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੁਝ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦੀ ਭੁੱਲ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਲਈ ਘਾਤਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਖੋਜ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਵਾਧੂ ਸਬੂਤਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਤਾਜ਼ਾ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਹ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜ਼ਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 342 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:

"ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸੁਣੇ ਨਿੱਦਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਕਿ ਵਾਧੂ ਸਬੂਤ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਾਂ ਕੀ ਇਸਨੂੰ ਅਦਾਲਤ

Municipal Committee, Amritsar v. Om Parkash (Koshal, J.)

ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣਾ ਜੋ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਬਿਤੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਇਸ ਅਪਵਾਦ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਵਾਧੂ ਸਬੂਤ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਤਾਜ਼ਾ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਜਾਂ ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਹੋਰ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ। ”

(25) ਮਨੀਪੁਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਕੇ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਨਿਰੀਖਣ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(28) ਇਸ ਲਈ, ਜਿਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਉਹ ਸਿਧਾਂਤ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਬਿਤੀਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਸਰੋਤ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ- ਜੋ ਅਜਿਹਾ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇਸਤਰਾਸਾ ਸਬੂਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ-

(12) **A.1.R~1929** ਸਿੱਧਾ **5**.

(13) ਏਆਈਆਰ **1959** ਮਨੀਪੁਰ **38**.

ਉਸ ਨੂੰ (ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ) ਰਸੀਦ ਹੋਣ ਤੱਕ ਰਿਜ਼ਰਵ ਪੈਡੋਟ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। - ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਡਾਇਰੈਕ ਟੋਰ ਦੁਆਰਾ ਨਮੂਨੇ ਦੇ ਨਵੇਂ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਲਾਭ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਿਸ ਦੇ ਦੋਨੋਂ ਇਸਤਰਾਸਾ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬਦਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸਤਰਾਸਾ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੇ ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਲੈ ਲਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। (ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਨੰ. **5**, **6** ਅਤੇ **7** ਇਸ ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ) ਨੂੰ ਬੋਲੋੜਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰੱਦ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ) ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

(27) ਕੇਵਲ ਸ਼੍ਰੀ ਰੂਪ ਚੰਦ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਵਾਦ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨਮੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਇੱਕ ਸੌ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੋਤਲਾਂ ਵਿੱਚ ਨਮੂਨਾ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਅਸ਼ੁੱਧ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕੀਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੋਤਲਾਂ ਸੁੱਕੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਪਾਣੀ ਦੂਸ਼ਿਤ ਸਨ ਜੋ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਾੜੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਲਈ, ਜੋ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ, ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਮੁੱਲ

Municipal Committee, Amritsar v. Om Parkash (Koshal, J.)

ਜੋੜਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਲਈ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਸੀ ਕਿ ਨਮੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਪਤਾ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਘਿਓ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਵਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਬਿਤੀ ਕਾਰਨ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਨਿਦੇਸ਼ਕ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਪੱਖਪਾਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਖਰਾਬ ਹੋਇਆ ਹੈ। *

(28) ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਾਡੀ ਖੋਜ ਲਈ ਜਵਾਬਦਾਰੀ ਦੀ * ਮੁੜ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ; ਪਰ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਇਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

Municipal Committee, Amritsar v. Om Parkash (Koshal, J.)

ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 31 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਚੱਲੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਸਸਪੈਂਸ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਆਂ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਦੁਬਾਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਮਰਦੰਦਰ ਬਨਾਮ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਸਟੇਟ (11), (ਸੁਪਰ) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸਲਿਪਸ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਾਂ :

“ਇਨਸਾਫ਼ ਇੱਕ ਪਾਸੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਤੱਥ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਬਚ ਨਾ ਜਾਣ, ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਣਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਖੋਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਵਾਜਬ ਅਕਸ਼ਾਂਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਸੌਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲੰਬਾਈ 'ਤੇ ਸੀਮਾ ਰੱਖੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੱਕ ਉਹ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

“ਗੁਨਾਹ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਜਿੱਥੇ ਗਲਤੀਆਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਕਨੀਕੀ ਹਨ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿੰਨਾ ਕਿ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪਾੜੇ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਬਚਾਅ ਜੋ ਉਹ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਨਿਆਂ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਸੰਤੁਲਨ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ; ਰਾਜ ਜਾਂ ਨਹੀਂ; ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਨਿਯਮ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।”

(29) ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਭੌਤਿਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਵਿਗੜੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 342 ਦੀ ਧਾਰਾ 342 ਲਾਗੂ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 4½ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਸੀ।

9. ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕੇ.ਐਸ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਵਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ